

До разової спеціалізованої вченої ради
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
(01601, м. Київ, вул. Пирогова,9)

ВІДГУК

офіційного опонента кандидат педагогічних наук, доцента,
професора кафедри педагогіки та психології професійної освіти,
в.о. декана з Факультету наук про здоров'я
Національного університету «Київський авіаційний інститут»
Анжеліки Миколаївни КОКАРЄВОЇ

на дисертаційну роботу **БЛІНОВСЬКОЇ Ренати Ігорівни** на тему
**«Формування професійної іншомовної компетентності фахівців морської
галузі засобами цифрових технологій»**, подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка»
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Сьогодення характеризується глибинними процесами глобалізації світової економіки, євроінтеграційним курсом України та масштабною цифровою трансформацією торговельного судноплавства. Вказані фактори вимагають системного перегляду професіограми сучасного фахівця морської галузі. Ефективне та безпечне функціонування флоту безпосередньо залежить від підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних моряків, здатних до безперервної професійної взаємодії у багатонаціональних екіпажах.

У цьому контексті особливого значення набуває імплементація стандартів Міжнародної морської організації (ІМО), серед яких ключовими виступають конвенції STCW 1978 (з Манільськими поправками), COLREG-72, MARPOL 73/78 та ISM Code. Відповідно до цих документів, а також типового курсу ІМО 3.17 «Maritime English», вільне володіння англійською мовою є не просто освітньою дисципліною, а критичним компонентом професійної компетентності та безпеки життєдіяльності на морі. На національному рівні це підкріплюється Законами України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Морською доктриною України до 2035 року та новітнім Законом «Про застосування англійської мови в Україні» (2024).

Інтенсивний розвиток морської індустрії та виклики дистанційного навчання актуалізують проблему формування іншомовної компетентності за допомогою інтерактивних платформ, VR-тренажерів та спеціалізованих LMS-систем. Використання таких цифрових інструментів дозволяє створювати імерсивне освітнє середовище та ефективно моделювати реальні комунікативні ситуації на борту судна. Виходячи з цього, тема дисертаційного дослідження Р. І. Бліновської є надзвичайно своєчасною, актуальною і такою, що відповідає сучасним запитам морської освіти.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота узгоджується зі Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки. Дослідження виконано відповідно до пріоритетних напрямів наукових досліджень Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, де відбувалася підготовка роботи.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність.

Дисертація Р. І. Бліновської є завершеним, цілісним та самостійним науковим дослідженням. Достовірність здобутих результатів забезпечується глибоким аналізом значного масиву філософської, психолого-педагогічної, лінгводидактичної літератури, а також нормативної бази ІМО.

Високий рівень достовірності висновків спирається на використання комплексу методів дослідження, ретельну організацію експериментальної роботи та використання адекватного діагностичного інструментарію. Авторкою розроблено критеріальний апарат, який включає операційно-діяльнісний, когнітивно-комунікативний, мотиваційно-ціннісний та особистісно-рефлексивний критерії. Кожен з цих критеріїв оцінювався за чотирма рівнями: низьким, середнім, достатнім та високим.

Масштабність формувального експерименту та статистичний аналіз результатів у контрольній (КГ) та експериментальній (ЕГ) групах переконливо підтверджують гіпотезу дослідження. Так, за когнітивно-комунікативним критерієм після проведення експерименту високий рівень компетентності в експериментальній групі склав 44,37%, тоді як у контрольній групі цей

показник зупинився на позначці 27,45%. Репрезентативність вибірки та математичне опрацювання даних не викликають сумнівів у науковій об'єктивності результатів.

4. Наукова новизна та теоретичне значення результатів дослідження.

Наукова новизна полягає в тому, що у дисертації вперше розроблено, обґрунтовано та адаптовано до освітнього процесу структурно-функціональну модель формування професійної іншомовної компетентності фахівців морської галузі. Означена модель складається з чотирьох інтегрованих блоків: цільового, змістово-методологічного, процесуально-діяльнісного та рефлексивно-оцінювального. Зокрема авторкою вперше виявлено та науково обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування означеної компетентності.

Доведено, що ефективність цього процесу передбачає застосування цифрових технологій (на засадах компетентнісного, особистісно-діяльнісного та інтегративного підходів), побудову інформаційно-освітнього середовища, забезпечення різнорівневого діалогового навчання та створення системи індивідуального педагогічного супроводу.

Уточнено сутність поняття «професійна іншомовна компетентність фахівців морської галузі» як складної інтегральної характеристики особистісних і фахових якостей, яка забезпечує вільне володіння іншомовними дискурсами та ефективну крос-культурну взаємодію у полікультурному екіпажі.

Агреговано поняття «цифрові технології» в розрізі морської підготовки як комплекс інструментів дистанційного та змішаного навчання.

Теоретичне значення дослідження полягає у розширенні категоріального апарату педагогіки вищої школи та поглибленні теоретичних знань щодо використання імерсивних засобів, цифрового контенту та LMS-систем в іншомовній підготовці специфічних цільових груп здобувачів.

5. Практичне значення отриманих результатів.

Практичне значення роботи Р. І. Бліновської є вагомим, адже її матеріали доведені до рівня методичних впроваджень. Авторкою розроблено та

імплементовано елективний курс «Практикум із формування іншомовної професійної компетентності фахівців морської галузі».

Отримані результати, розроблений інструментарій та навчально-методичне забезпечення (зокрема робочі програми, лекційні й практичні матеріали, тестові завдання у середовищі Moodle, віртуальні кейси) можуть бути широко використані не лише у закладах вищої морської освіти України, але й у системі підвищення кваліфікації та перепідготовки діючих моряків та науково-педагогічних працівників.

6. Структура та загальна характеристика змісту дисертації.

Дисертація має класичну структуру – з анотацій (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Грунтовний аналіз наукової літератури дав змогу здобувачці чітко окреслити категоріальний апарат дослідження та сформулювати завдання дослідницько-пошукової роботи, що стало основою оптимального визначення стратегії наукового пошуку та його ефективної реалізації.

У першому розділі «Теоретичні засади формування професійної іншомовної компетентності фахівців морської галузі засобами цифрових технологій» здійснено ґрунтовний аналіз категорійно-дефінітивного поля, розкриваючи концептуальні орієнтири модернізації підготовки фахівців. Важливою частиною розділу є вивчення процесів інформатизації (цифровізації) суспільства та освіти: авторка докладно характеризує етап електронізації та етап комп'ютеризації (залучаючи праці О. Тарнопольського, Т. Гарбузової). Увагу зосереджено на класифікації сучасних цифрових інструментів (VR-тренажери, інтерактивні платформи), що стають каталізаторами розвитку іншомовної освіти майбутніх моряків.

Другий розділ «Технологічне забезпечення процесу формування професійної іншомовної компетентності...» присвячений безпосередньому проектуванню структурно-функціональної моделі. Розроблена модель враховує соціальне замовлення і виступає відкритою, самокерованою системою. Значною перевагою розділу є деталізація процесуально-діяльнісного блоку, де

авторка розкриває потужний дидактичний потенціал середовища Moodle. Здобувачка обґрунтовує, що Moodle не обмежується тестуванням, а дає змогу впроваджувати онлайн-семінари (проблемні, дискусійні) та використовувати елемент «Лекція» для інтерактивного, програмованого навчання з віртуальними кейсами. Окрім цього, розроблено чотири організаційно-педагогічні умови, які пов'язують модель із реаліями освітнього процесу в морських ЗВО.

Третій розділ «Експериментальна перевірка дієвості структурно-функціональної моделі...» розкриває діагностичний інструментарій та перебіг формувального експерименту. Дисертантка продемонструвала глибоке володіння методами психолого-педагогічної діагностики. Динаміка результатів між ЕГ та КГ переконливо доводить ефективність авторського диференційованого підходу та впровадження елективного курсу.

Схвальної оцінки заслуговує логіка й зміст здійснення дослідно-експериментальної роботи; підходи до збору даних, їх аналіз і синтез; зіставлення даних та результатів; підготовка та представлення інформаційного матеріалу експерименту; побудова узагальнень. Зокрема, проведене в ході формувального етапу педагогічного експерименту дослідження засвідчило дієве зростання кількісно-якісних показників виконання завдань із виявлення сформованості професійної іншомовної компетентності фахівців морської галузі ЕГ, порівняно з КГ.

У загальних висновках коректно та структуровано підбито підсумки дослідження, що повністю відповідають визначеним у вступі завданням.

7. Зауваження та дискусійні питання.

Високо оцінюючи науково-практичне значення дисертаційного дослідження Р. І. Бліновської, вважаємо за доцільне висловити низку зауважень і дискусійних побажань:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження здобувачці поруч із здобутками вітчизняних вчених варто було б зробити компаративний аналіз робіт зарубіжних науковців (представивши їх окремим параграфом), що додало б роботі більш ґрунтовного змістового наповнення та підсилило б актуальність проблеми дослідження.

2. Аналізуючи цифрові інструменти навчання, такі як LMS-системи, інтерактивні платформи та вебіари, авторка приділяє значну увагу їхнім дидактичним перевагам. Разом із тим, у тексті роботи бракує ґрунтовного порівняльного аналізу технічних обмежень цих технологій. З огляду на специфіку морської галузі, було б доцільно розглянути проблему доступу моряків до високошвидкісного Інтернету під час дальніх рейсів та можливості офлайн-роботи (локального кешування).

3. Розроблений дисертанткою потужний навчально-методичний та організаційно-педагогічний інструментарій у тексті дисертації представлений фрагментарно. Для більш повного уявлення про його складові доцільно було б ці матеріали розмістити на веб-ресурсі.

4. У перспективах подальших наукових розвідок авторка справедливо зазначає потенціал використання технологій штучного інтелекту (AI) для персоналізації підготовки. Вважаємо, що цінність роботи зросла б, якби базові елементи застосування нейромережових чат-ботів (наприклад, для симуляції радіообміну у межах особистісно-діяльнісного підходу) були висвітлені вже на етапі опису інноваційного освітнього середовища у другому розділі.

Однак висловлені зауваження не стосуються базового змісту роботи і не зменшують її наукової значущості та загального позитивного враження від кваліфікаційної наукової праці. Загалом позитивна оцінка є незмінною.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Бліновської Ренати Ігорівни на тему «Формування професійної іншомовної компетентності фахівців морської галузі засобами цифрових технологій» є актуальною, самостійною, завершеною науковою працею, яка має важливе теоретичне та практичне значення. У роботі успішно вирішено вагоме науково-прикладне завдання сучасної педагогіки вищої школи.

Зміст і структура дисертації, рівень обґрунтованості наукових положень та достовірність отриманих результатів повністю відповідають вимогам чинного «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової

установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (44 (зі змінами від 27 грудня 2024 р.)зі змінами).

Здобувачка, Бліновська Рената Ігорівна, безперечно заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент –
кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки та
психології професійної освіти,
в.о. декана з Факультету наук про здоров'я
Національного університету
«Київський авіаційний інститут»

Анжеліка КОКАРОВА

«27» квітня 2025 року

